ΘΕΑΤΡΟΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

«Το γαϊτανάκι του έρωτα»

του Άρθουρ Σνίτσλερ από το θέατρο «9 και κάτι»

Μετάφραση: Πέτρος Μάρκαρης. Σκηνοθεσία: Λάζαρος Γεωργακόπουλος, Λυδία Φωτοπούλου. Σκηνικά-κοστούμια: Ντόρα Λελούδα. Κίνηση: Αμαλία Μπένετ. Μουσική επιλογή: Δημήτρης Χασιούρας. Φωτισμός: Γιώργος Ταρκάζης. Παίζουν: Λυδία Φωτοπούλου, Λάζαρος Γεωργακοπόπουλος.

Ο ΑΡΘΟΥΡ Σνίτσλερ πλέκει σ' ένα γαϊτανάκι δέκα ερωτικές ιστορίες. Πέντε άνδρες και πέντε γυναίκες σχηματίζουν με τα σώματά τους περίτεχνο κυκλικό σχήμα. Οι σκηνές δεν βρίσκονται σε παράταξη, η δομή δεν είναι σπονδυλωτή, τα επεισόδια είναι ενωμένα μεταξύ τους μέσω των προσώπων, τα ζευγάρια δημιουργούνται και διαλύονται με την τεχνητή ομαλότητα στο ψυχολογικό εργαστήριο που έστησε ο Σίντλερ. Η μοναξιά, η μιζέρια, η ασυνεννοησία, η αδυναμία πραγματικής επικοινωνίας, η θλιβερή τρυφερότητα, η ακόρεστή δίψα για επαφή... αυτές τις ανθρώπινες συμπεριφορές παρατηρεί ο Αυστριακός συγγραφέας. Δεν ασχολείται με την κοινωνική αιτιοκρατία των πράξεων, ούτε και με τη βαθιά ανάλυση των κινήτρων τους, η σαρκαστική του πένα όμως περιγράφει με ακρίβεια και ευστοχία τις εξωτερικές συμπεριφορές. Οι όροι του πειράματος – τα υποκείμενα παρατηρούνται εν ώρα ζευγαρώματος ή αλλιώς της αποτυχημένης προσπάθειας συσχέτισης.

Η Λυδία Φωτοπούλου και ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος σκηνοθέτησαν το «Γαϊτανάκι» και έπαιξαν τους πέντε γυναικείους και πέντε ανδρικούς ρόλους. Πιστεύω πως η απουσία μιας άμεσης κοινωνικής κριτικής από τη μια και της φανερής ψυχαναλυτικής διείσδυσης από την άλλη περιορίζουν τους στόχους του συγγραφέα στην πολύ πειστική απόδοση της κάθε συμπεριφοράς που παρουσιάζουν τα δέκα πρόσωπα του έργου. Αυτό κάνει το έργο ιδιαίτερα δελεαστικό στα μάτια των ηθοποιών. Είναι έργο πρόκληση, όχι μόνο εξαιτίας της γρήγορης εναλλαγής ρόλων και της διαφοράς στην κοινωνική τους υπόσταση, κάτι που από μόνο του αποτελεί υποκριτικό στόχο. Προκλητικό για ένα ικανό ηθοποιό είναι να δώσει μέσω έμπρακτης υποκριτικής, ή αλλιώς «ανθρωποπλαστικής» υποκριτικής αυτά που «λείπουν» από το κείμενο, δηλαδή, να ενσωματώσει στις μορφές την έμμεση κοινωνική κριτική και να στηρίξει τις πράξεις των ηρώων με τη βιωματική τους πληρότητα..

Οι δύο συνεταίροι, οι δύο συνδημιουργοί της παράστασης ανταποκρίθηκαν σ' όλες τις προκλήσεις. Είναι η πρώτη φορά που βλέπω τη Λυδία Φωτοπούλου στη θεατρική σκηνή και διαπιστώνω πως όσα άκουσα γι' αυτήν είναι αλήθεια. Το παίξιμό της ήταν σαν μια ρευστή υποκριτική ουσία, έπαιρνε στέρεα μορφή στο καλούπι του κάθε ρόλου και έρεε μετά στο επόμενο. Τη μια εξέπεμπε εύθραυστη θλίψη, την άλλη πνευματώδες χιούμορ, και δεν μετέτρεψε ούτε για μια στιγμή την παράσταση σε επίδειξη υψηλών υποκριτικών. Τα αποκορύφωμα της δουλειάς της - η σκηνή του «ενάρετου» συζυγικού έρωτα στο τέλος της πρώτης πράξης.

Άξιος συμπρωταγωνιστής της ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος. Ίσως λιγότερο εύπλαστος, εξ ου και οι προσπάθειες της γρήγορης μεταμόρφωσης από ρόλο σε ρόλο –πιο αισθητές. Ίσως πιο «υλικός», χωρίς τη διαφάνεια της Φωτοπούλου. Και γι' αυτόν ευδιάκριτες οι γραμμές του κάθε υποκριτικού σκίτσου. Μόνο μια μορφή, κατά τη γνώμη μου, του κόμη από την τελευταία σκηνή δεν βγήκε αρκετά διαφοροποιημένη και το φινάλε αποδυναμώθηκε. Όπως είπαμε στην αρχή, οι δυο ηθοποιοί δουλεύουν την επιφάνεια των ρόλων τους, απλά το κάθε ανάγλυφο στοιχείο αναλογεί σε κάποιο εσωτερικό χαρακτηριστικό.

Ο αριστοκράτης του τέλους του έργου είναι ίσως η μόνη στιγμή που ο Γερωργακόπουλος παραμελεί κάπως την επιφάνεια, το εξωτερικό του ρόλου του, με αποτέλεσμα να μην διαβάζεται από τους θεατές το κοινωνικό μήνυμα του φινάλε του έργου του Σνίτσλερ. Σύμφωνα με την ιδέα του συγγραφέα, ο τελευταίος και ο πιο υψηλά ιστάμενος άνδρας του ερωτικού κύκλου στέκει πολύ ψηλά κοινωνικά για να εντυπωσιάσει περισσότερο με την «πτώση» στην αγκαλιά της πόρνης. Δεν είδα αυτή την πτυχή αρκετά υπογραμμισμένη στην παράσταση.

Η σκηνοθεσία της παράστασης πηγάζει από τις δύο μεγάλες υποκριτικές δουλειές που έκαναν οι Φωτοπούλου και ο Γεωργακόπουλος. Ως ηθοποιοί έμαθαν τα πάντα για τους ήρωές τους και οργάνωσαν το υλικό τους σκηνοθετικά. Για τη συγκεκριμένη περίπτωση τέτοια σχέση σκηνοθεσίας-υποκριτικής είναι η καταλληλότερη .

Σ' αυτό το σημείο ήθελα να θυμηθώ την προπέρσινη παραγωγή της Νέας Σκηνής του ΘΟΚ, όταν το «Γαϊτανάκι του έρωτα» το σκηνοθέτησε ο Εύης Γαβριηλίδης. Εκεί η σκηνοθετική ιδέα προϋπήρχε της υποκριτικής πράξης και οργάνωνε την παραμικρή λεπτομέρεια της παραγωγής. Εκεί το γαϊτανάκι των σκηνών ήταν διακοπτόμενο με εμβόλιμες (μεταξύ κάθε επεισοδίου του κειμένου) σκηνές όπου οι ηθοποιοί μεταμφιέζονταν στο εκάστοτε πρόσωπο του έργου στα επί σκηνής καμαρίνια τους .

Η κυριαρχία και ο μορφοπλαστικός ρόλος της σκηνοθετικής σκέψης ήταν αναμφισβήτητα. Αλλιώς όπως είπαμε, ήταν τα πράγματα στην παραγωγή του Θεάτρου «9 και κάτι» με την υποκριτική να οδηγεί τη σκηνοθεσία. Ο μουσικός σχολιασμός του Δημήτρη Χασιούρα σχολίαζε τα δρώμενα ειρωνικά, ενώ ο φωτισμός του Γιώργου Ταρκάζη και τα ελάχιστα σκηνικά την Ντόρας Λελούδα ισορροπούσαν την κατάσταση βάφοντας τη σκηνή σε χρώματα θλίψης.

Τέλος, η κίνηση της Αμαλίας Μπένετ βοηθούσε τους ηθοποιούς να γλιστρούν ομαλά από τη μια σκηνή στην άλλη. ●